

Арбітрабельність корпоративних спорів у контексті публічного порядку та суверенітету України. Політико-правова доктрина державного суверенітету в умовах глобалізації: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. Одеса: Видавничий дім «Гельветика». 2018. С. 272 – 275.

**Коч Олена Володимирівна**

аспірантка кафедри цивільно-правових дисциплін  
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

## **АРБІТРАБЕЛЬНІСТЬ КОРПОРАТИВНИХ СПОРІВ У КОНТЕКСТІ ПУБЛІЧНОГО ПОРЯДКУ ТА СУВЕРЕНІТЕТУ УКРАЇНИ**

Роль публічного порядку у забезпеченні державного суверенітету є одним з фундаментальних та найбільш дискусійних аспектів міжнародного права, яке набуває особливого значення при вирішенні практичних питань, таких як арбітрабельність корпоративних спорів.

Нью-Йоркська Конвенція встановлює, що у визнанні та виконанні рішення міжнародного комерційного арбітражного суду (МКАС) за ініціативою державного суду може бути відмовлено, якщо спір є не арбітрабельним або рішення МКАС суперечить публічному порядку держави виконання [1, ст. 5].

Універсального визначення поняття «публічний порядок» на міжнародному рівні не встановлено, його зміст підлягає визначенню нормами національного права. В законодавстві України «публічний порядок» розуміється як «основи правопорядку», проте його ознак або змісту не встановлено [2, ст.12]. У судовій практиці вироблено підхід, що під «публічним порядком» розуміється правопорядок держави, визначальні принципи і засади, які становлять основу існуючого в ній ладу (стосуються її незалежності, цілісності, самостійності й недоторканості, основних конституційних прав, свобод, гарантій тощо) [3, п. 12].

Питання арбітрабельності корпоративних спорів, з огляду на зміст понять «публічний порядок» та «корпоративні відносини» в залежності від юрисдикції, вирішується по-різному, проте, у більшості юрисдикцій корпоративні спори є арбітрабельними [4].

Відповідно Закону України «Про міжнародне приватне право» до переліку справ, підсудним виключно державним судам, корпоративні спори не входять [2, ст.77]. Проте, обмеження щодо арбітрабельності містяться у Господарському процесуальному кодексі України (ГПК). До 05.03.2009 р. Кодекс не містив жодних обмежень щодо арбітрабельності корпоративних спорів [5, ст.12]. Проте, у цей час, у судовій практиці сформовано підхід, який оформлено з винесенням Пленумом Верховного Суду України Постанови від 24.10.2008 р. щодо не арбітрабельності корпоративних спорів. Зокрема, не арбітрабельними визначено спори з відносин між учасниками господарського товариства щодо формування його органів, визначення їх компетенції, процедури скликання та прийняття рішень загальними зборами, так як такі відносини регулюються імперативними нормами права, недотримання яких порушує публічний порядок держави [6, п. 9]. Так, корпоративні спори були визначені не арбітрабельними, а норми, що регулюють корпоративні відносини визнані частиною публічного порядку України.

05.03.2009 р. до ГПК були включені обмеження щодо передання до МКАС справ, що виникають з корпоративних відносин у спорах між господарським товариством та його учасником (засновником, акціонером), а також між учасниками, що пов'язані із створенням, діяльністю, управлінням та припиненням діяльності товариства. В редакції від 10.10.2013 р. поняття «господарські товариства» було замінене на «юридичні особи», а до переліку учасників включено, на рівні з «засновниками та акціонерами», «членів» [5, ст.12].

Поряд з цим, суди сформували позицію, що спори з відчуження часток у статутному капіталі товариства не є корпоративними, а тому можуть бути предметом арбітражного розгляду [7].

Наразі з набуттям чинності в Україні ГПК у редакції від 15.12.2017 р., якою господарський процес було комплексно оновлено, спори, що пов'язані з корпоративними відносинами можна розділити на три категорії: умовно та безумовно арбітрабельні, та не арбітрабельні. Умовно арбітрабельні корпоративні спори можуть бути передані на розгляд МКАС, якщо між юридичною особою та всіма її учасниками укладено арбітражну угоду, зокрема, до них належать

Арбітрабельність корпоративних спорів у контексті публічного порядку та суверенітету України. Політико-правова доктрина державного суверенітету в умовах глобалізації: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. Одеса: Видавничий дім «Гельветика». 2018. С. 272 – 275.

спори між учасниками (засновниками, акціонерами, членами) юридичної особи або між юридичною особою та її учасниками, пов'язані зі створенням, діяльністю, управлінням або припиненням діяльності юридичної особи. Безумовно арбітрабельними є спори, що виникають з правочинів щодо акцій, часток, паїв, інших корпоративних прав в юридичній особі. Не арбітрабельними є спори між юридичною особою та її посадовою особою про відшкодування збитків, заподіяних юридичній особі діями (бездіяльністю) посадової особи, за позовом власника (учасника, акціонера) такої юридичної особи, поданим в її інтересах [5, ст.22].

Наразі, Україна є однією, з небагатьох юрисдикцій, у законодавстві яких містяться обмеження щодо арбітрабельності корпоративних спорів. Так, для особистого закону юридичної особи в Україні характерний високий ступінь імперативності. У судовій практиці України норми права, що регулюють корпоративні відносини, прирівняні до норм права, що забезпечують публічний порядок та суверенітет. Проте, такий підхід не відповідає світовим тенденціям діяльності юридичних осіб у транснаціональних корпораціях у полі дії різних юрисдикцій. Можливість альтернативного вирішення спорів, зокрема, в арбітражному порядку з застосуванням права різних юрисдикцій, є привабливою для притоку іноземних інвесторів та є сприятливою для розвитку економіки держави. Відтак, арбітрабельність корпоративних спорів в Україні залишається дискусійним питанням.

#### **Список використаних джерел:**

1. Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards, New York, 1958. [Electronic resource]. — Mode of access: [www.uncitral.org/uncitral/en/uncitral\\_texts/arbitration/NYConvention.html](http://www.uncitral.org/uncitral/en/uncitral_texts/arbitration/NYConvention.html).
2. Про міжнародне приватне право: Закон України від 23.06.2005 р. № 2709-IV // Голос України. - 2005. - № 138.
3. Постанова Пленуму Верховного Суду України «Про практику розгляду судами клопотань про визнання й виконання рішень іноземних судів та арбітражів і про скасування рішень, постановлених у порядку міжнародного комерційного арбітражу на території України» від 24.12.1999 р. № 12. [Електронний ресурс] – Режим доступу: [zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0012700-99](http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0012700-99).
4. International Arbitration Laws and Regulations 2018. [Electronic resource]. — Mode of access: <https://iclg.com/practice-areas/international-arbitration-laws-and-regulations#general-chapters>.
5. Господарський процесуальний кодекс України від 06.11.1991 № 1798-XII // Відомості Верховної Ради України, 1992. - № 6,- ст.56.
6. Постанова Пленуму Верховного Суду України «Про практику розгляду судами корпоративних спорів» від 24.10.2008 р. № 13 // Вісник ВСУ, 2008. - № 11.
7. Постанова Вищого господарського суду України від 15.04.2013 р. справа №07/5026/1561/2012. [Електронний ресурс] – Режим доступу: [www.reyestr.court.gov.ua/Review/30738456](http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/30738456).